
Trepcza, st. 2, gm. Sanok, woj. podkarpackie, AZP 112-78/84

Informator Archeologiczny : badania 33, 157-158

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

być może krypty grobowej, nieznaney ze źródeł pisanych, zniszczonej lub rozebranej jeszcze przed budową obecnego kościoła w 2. połowie XVIII w., być może w 1768 roku.

Poza obiektami nieruchomymi w trakcie badań pozyskano także stosunkowo liczny ruchomy materiał zabytkowy, w liczbie około 11 500. Stanowią go w większości kości ludzkie ze zniszczonych grobów, ale również ponad 1200 fragmentów ceramiki, niemal 300 „żużli”, jak wstępnie określano silnie przepalone i zeszkłone grudki różnej wielkości, nieliczne krzemienie i detale architektoniczne oraz ponad 200 zabytków wydzielonych: szkło, kafle, monety, kabłączki skroniowe, pierścionki, drobne dewocjonalia, elementy okuć trumien i gwoździe oraz inne znaleziska i próbki.

Oprócz materiałów wczesnośredniowiecznych, późnośredniowiecznych i nowożytnych związanych z badanym cmentarzyskiem i wcześniejszym obiektem o przypuszczalnych funkcjach sakralnych, stwierdzono niewielką grupę znalezisk pradziejowych: nieliczne wyroby krzemienne (przypuszczalnie z epoki kamienia) i równie nieliczne fragmenty ceramiki (prawdopodobnie z okresu wpływów rzymskich).

Dokumentacja badań oraz materiały zabytkowe złożono w Muzeum w Międzyrzeczu.

Planowana jest kontynuacja badań.

Święty Wojciech, st. 7, gm. Międzyrzecz, woj. lubuskie, AZP 51-14/22 – patrz paleolit

Targonie Wielkie, st. 9, gm. Zawada, woj. podlaskie, AZP 36-81/9 – patrz: mezolit

TREPCZA, st. 2, gm. Sanok, woj. podkarpackie, AZP 112-78/84

- ślady osadnictwa z wczesnej epoki brązu
- ślady osadnictwa najprawdopodobniej z okresu lateńskiego
- grodzisko wczesnośredniowieczne (prawdopodobnie IX-XIII w.)

Wykopaliskowe badania archeologiczne, przeprowadzone w lipcu i sierpniu przez Jerzego Ginalskiego (autor sprawozdania). Finansowane przez Komitet Badań Naukowych w Warszawie. Czwarty sezon badań. Przebadano powierzchnię 135 m².

Celem prac wykopaliskowych w sezonie 1999 było wstępne rozpoznanie wałów grodziska wraz z fragmentem majdanu w strefie przywałowej, a także określenie konstrukcji oraz chronologii ewentualnych faz budowy i funkcjonowania fortyfikacji. Mając na uwadze osiągnięcie jak najpełniejszych danych o obwałowaniach grodziska, przecięto wały w miejscach najmniej zadrzewionych, zakładając dwa wykopy: V – na wale głównym w północno-zachodniej jego partii (20 x 3 m) oraz VI – na wale drugim, w części południowo-zachodniej (25 x 3 m). Bardzo kamieniste podłoże, płytko zalegająca skała macierzysta oraz gęste zalesienie terenu grodziska sprawiały, że warunki prowadzenia badań były wyjątkowo ciężkie. Za jedyny i najbardziej odpowiedni w tej sytuacji sposób prowadzenia badań przyjęto metodę stratygraficzną warstw rzeczywistych.

Wykop V założony w północno-zachodniej partii umocnień przeciął nasyp wału pierwszego, objął swoim zasięgiem fragment majdanu w strefie przywałowej z jednej strony oraz fragment międzywala z fosą z drugiej. Pod kilkunastocentymetrową warstwą ściółki leśnej natrafiono na zwarty rumosz piaskowcowy różnej wielkości, tworzący kamienny płaszcz nasypu. W warstwie tej znajdowały się partie pozbawione kamieni, które łączyć należy najprawdopodobniej z negatywami belek ułożonych poprzecznie w stosunku do biegu wału. Płaszcz kamienny był, jak się wydaje, wyrównywany przy pomocy dużych, płaskich piaskowców – stwierdzono przynajmniej dwie takie warstwy wyrównawcze. Bezpośrednio pod nim zalegała warstwa nasypowa, którą stanowiła zbita glina przemieszana z drobnym i średnim gruzem piaskowcowym. Kamienno-ziemny nasyp wału nie był jednolity, wyraźnie zaznaczały się w nim odrębne segmenty – prawdopodobnie pozostałości konstrukcji skrzynio-

wej. Na głębokości około 100 cm od korony wału natrafiono w nasypie od strony majdanu na spalone pozostałości skrzyń w postaci dębowych belek, które leżały niemal bezpośrednio na wczesnośredniowiecznej warstwie kulturowej o miąższości od 15 do 30 cm. Szerokość wału w tym miejscu wynosiła około 4 m. Poza nasypem wału od strony majdanu warstwa kulturowa osiągała miąższość do około 1 m, co związane było ze spłynięciem w tym kierunku nawarstwień z majdanu.

W przeciwległej partii wykopu, od strony międzywala, odsłonięto fosę, która została wykuta w piaskowcowym podłożu skalnym (szerokość 1,5 m, głębokość do 1 m). Fosa ta została na pewnym etapie użytkowania grodu zasypana, a teren nad nią wyłożony kilkoma warstwami kamieni otoczakowych, które być może stanowiły rodzaj obejścia dookoła zewnętrznej linii umocnień.

Pod wczesnośredniowiecznym nasypem wału oraz poniżej nienaruszonej warstwy kulturowej natrafiono na pozostałości konstrukcji kamiennej, która zalegała w gliniastych warstwach wypełnionych węglami drzewnymi oraz pojedynczymi fragmentami naczyń wczesnobrązowych. Na tym etapie badań można ostrożnie przypuszczać, że mamy tu najpewniej do czynienia z pozostałościami nasypu pochodzącego z wczesnej epoki brązu.

Wykop VI przeciął drugi wał w południowo-zachodniej części grodziska. Zdecydowanie niższy niż na wale pierwszym nasyp był pozbawiony płaszcza kamiennego. Jego trzon stanowiły gliniaste, mocno zbite warstwy, w których zalegały resztki drewnianych konstrukcji wzmacniających. Również w tym przypadku nasyp nie był całkiem jednolity – miejscami udało się wyróżnić partie bardziej nasyczone rumoszem kamiennym. W tej części wykopu, która obejmowała drugie międzywale, wyraźnie zaobserwowano uskoki terenu schodkowo opadającego w kierunku wału trzeciego. Stok na tym odcinku został celowo ukształtowany w ten sposób – być może aby zwiększyć jego obronność oraz zapobiec nadmiernej erozji. Na „stopniach” tych zalegały spalone resztki drewnianych konstrukcji trzonu wału. Pozostałości drewnianych konstrukcji pochodzących zarówno z pierwszego, jak i drugiego wału przekazano do badań dendrochronologicznych.

W wyniku badań w sezonie 1999 pozyskano interesujący i różnorodny materiał zabytkowy pochodzący generalnie z okresu wczesnego średniowiecza (od X do połowy XIII w.). Ze strefy przywałowej oraz z samego nasypu wału wydobyto prawie 2300 fragmentów ceramiki, w tym fragmenty glinianych prażnic, 67 przedmiotów żelaznych, m.in. noże, fragmenty półkosków, krzesiwo, klucze, szczypczyki, gwoździe, 12 grotów strzał, 2 groty bełtów, 15 wyrobów z ołowiu (m.in. matryce), 5 wyrobów brązowych (m.in. sprzączki, pierścień), 2 przęśliki (w tym 1 z łupku wołyńskiego) oraz 1 złote okucie.

Najstarsze zabytki odkryte w nasypie wału głównego pochodziły z wczesnej epoki brązu (2 brązowe grociki do strzał, 1 sercowaty grocik krzemienisty, fragment wióra, kilkadziesiąt ułamków naczyń) oraz z okresu lateńskiego (9 fragmentów naczyń grafitowych).

Materiały i dokumentacja są przechowywane w Muzeum Historycznym w Sanoku.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Sprawozdaniach Archeologicznych”, „Acta Archaeologica Carpathica”.

Badania będą kontynuowane.

UNIERZYŻ, st. 2, gm. Strzegowo, woj. mazowieckie, AZP 43-59/3

- ślady osadnictwa z epoki kamienia (paleolit schyłkowy lub mezolit)
- ślady osadnictwa kultury trzcinieckiej
- osada kultury łużyckiej z epoki brązu
- osada wczesnośredniowieczna (VII-XII w.)
- ślady osadnictwa późnośredniowiecznego i nowożytnego
-